Beszéd

Andor László beszéde 2012 március 5, Budapest, EY 2012 megnyitóján

Tisztelt Miniszter úr!

Tisztelt Vendégek!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy az Európai Bizottság nevében üdvözölhetem Önöket itt Magyarországon az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évének kezdetén.

Engedjék meg, hogy gratuláljak a szervezőknek, igazán lenyűgöző programot állítottak össze. Biztos vagyok benne, hogy érdekes és hasznos eszmecsere elé nézünk.

Tisztelt Miniszter Úr!

A magyar kormány nagy erőfeszítéseket tett az európai év előkészítéséért. Ezért nagy örömmel tölt el, hogy a hivatalos kezdésnél ma itt lehetek Önökkel.

Hölgyeim és Uraim!

Engedjék meg, hogy néhány szót ejtsek arról, 2012 miért lett az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve, és miért éppen **most** kell ezekkel a kérdésekkel foglalkozni.
Mindannyian tisztában vagyunk azzal, mekkora kihívást jelent a népesség elöregedése. A szakértők és a politikai döntéshozók már évek óta erről beszélnek.

Ezekben az években kritikus fordulóponthoz érkeztünk, mivel az úgynevezett baby boom generáció most éri el a nyugdíjkorhatárt. Különösen az Európai Unió nyugati felére igaz az, hogy az 1950-es években, egészen az 1960-as évek közepéig magas volt a születési arány, majd ezt követően a születések száma jelentősen csökkent. A helyzet kicsit másként alakult a volt szocialista országokban, ahol az átmenetig magas volt a születési arány, de most ugyanazokkal a kihívásokkal kell szembenézniük. És bár a legtöbb újabban csatlakozott tagállamban kicsit később tapasztalják meg a népesség gyors elöregedését, mint a régi tagállamokban, az előrejelzések szerint a népesség elöregedésének mértéke ott hosszú távon jelentősebb lesz.

De nézzük most az egész Európai Unióra vonatkozó számokat. A jelenleg zajló legszembetűnőbb változás a következő: az Európai Unióban élő, 60 éven felüli emberek száma évente két millióval nő – kétszer olyan gyorsan, mint akár csak pár évvel ezelőtt. Ugyanakkor a munkaerőpiacra bekerülő fiatalok száma csökken, és a munkaképes korú lakosság aránya hamarosan jelentősen csökkenni fog.

Lehet, hogy ez addig nem probléma, amíg tart a gazdasági visszaesés és a munkanélküliség magas szintje, különösen a fiatalok között. Nem kellene azonban abba a tévedésbe esnünk, hogy azt hisszük, a csökkenő munkaerő-kínálattal automatikusan csökken a munkanélküliség. A jövőbeni gazdasági növekedést ráadásul ez akadályozni fogja, és emiatt nem fogjuk tudni a növekvő számú idős ember szükségleteit kielégíteni. A nyugdíjak terhei és az idős emberek egészségügyi, valamint hosszú távú gondozási szolgáltatásainak költségei az elkövetkezendő évtizedekben várhatóan jelentősen megemelkednek.

Ha most nem cselekszünk, nagy gondban leszünk. Az idős embereknek nem fogjuk tudni biztosítani azt a szociális

védelmet, amire szükségük van, és amit megérdemelnek – vagy ennek biztosítása adók és társadalombiztosítási járulékok formájában elviselhetetlen terhet ró majd a fiatalabb nemzedékre.

Itt az idő, hogy megoldásokat keressünk és pozitívan tekintsünk a népesség idősödése által támasztott kihívások elé.

Először is ne feledjük, hogy a népesség idősödése hatalmas eredmény — annak az egyenes következménye, hogy az emberek tovább élnek, mivel a halálozási arányt sikerült csökkenteni.
Mindenképp el kell elkerülni, hogy választanunk kelljen a fiatalok és az idősek érdekeinek védelme között, s ezért közös célunk a társadalom idősödésével fenntartani a nemzedékek közötti szolidaritást.

Ami a legfontosabb, biztosítani kell, hogy az idősödő emberek továbbra is aktív szerepet töltsenek be a gazdaságban és a társadalomban, és minél tovább tudjanak gondoskodni magukról — röviden ezt hívjuk aktív idősödésnek.
Nem kell tartanunk a népesség idősödésétől

- ha tovább maradunk egészségesek;
- ha az idősebb munkavállalóknak több lehetőséget teremtünk a munkaerőpiacon;
- ha idősen is a közösség aktív tagjai maradunk.

Röviden, ha olyan környezetben élünk, ahol sok a lehetőség, és ahol az idősödés nem feltétlenül jelenti azt, hogy másoktól kell függenünk.

Az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évével ezt próbáljuk támogatni.

Az aktív idősödés olyan kultúráját kell kiépítenünk az Unióban, amely az idősebb embereket befogadja, és nem kirekeszti.

Az aktív idősödésre vonatkozóan új, nagyra törő és hosszabb távú célokat kell kitűznünk, és az elkövetkezendő években valódi tettekkel és kézzel fogható eredményekkel kell szolgálnunk. Számos területen kell cselekednünk — többek között a foglalkoztatás terén, a szociális védelemben, az oktatásban és képzésben, az egészségügyi és szociális szolgálatokban, a lakhatásban és a közcélú infrastruktúrában. A sikerhez számos partner bevonására lesz szükség. A tagállamoknak, a regionális és helyi önkormányzatoknak, a

civil társadalomnak és a szociális partnereknek mind együtt kell dolgozniuk, hogy az aktív idősödés valósággá váljon.

Természetesen az EU a tagállamok erőfeszítéseinek támogatásában is szerepet játszhat. Eddig is több olyan intézkedést hozott, amely saját szakpolitikái révén az aktív öregedést és a nemzedékek közötti szolidaritást segítette elő. A humántőkébe való befektetés fő pénzügyi eszközéért, az Európai Szociális Alapért felelős uniós biztosként elmondhatom, hogy a 2007-2013-ig terjedő programozási időszak alatt az alap egy milliárd eurót költ majd el - közvetlenül az aktív idősödést és a munkában töltött évek számának emelkedését elősegítő intézkedésekre.
Ezen túlmenően az idősebb munkavállalók azokat az aktív munkaerő-piaci intézkedéseket is kihasználhatják, amelyek ebben a hétéves időszakban a Szociális Alapok összes forrását képező 76 milliárd eurónak valamivel több, mint 15 %-át teszik ki.

Attól, hogy egy társadalom idősödik, gazdaságilag még prosperálhat. Az összes tagállam, így a magyar kormány által is elfogadott, az intelligens, fenntartható és inkluzív

növekedést ösztönző Európa 2020 stratégiánknak is ez a célja. Az Európa 2020 stratégia öt céljából kettőt az aktív idősödés nélkül egyszerűen nem tudjuk elérni. Az aktív idősödés nélkül nem remélhetjük, hogy 2020-ra 75 %-ra emeljük a 20–64 év közötti korcsoport foglalkoztatottságát, s azt sem, hogy legalább 20 millió embert kiemelünk a szegénységből és a társadalmi kirekesztettségből.

Ahhoz, hogy az idősebb embereket kiemelhessük a szegénységből, tisztességes nyugdíjakra minimális jövedelemre van szükség, amelyeket csak akkor tudjuk finanszírozni, ha az embereknek több lehetőségük van minél tovább a munkaerőpiacon maradni és tisztességes nyugdíjra szert tenni.

Méltányos és fenntartható nyugdíjak akkor folyósíthatók, ha a munkában és a nyugdíjban eltöltött idő között egészséges egyensúly alakul ki. A néhány hete nyilvánosságra, nyugdíjakról szóló fehér könyvnek is ez volt az egyik legfontosabb üzenete.

Az Európai Bizottság támogatja az olyan szakpolitikákba történő beruházásokat, amelyek egyszerre növelik a fiatalok és

az idősek foglalkoztatását. Az úgynevezett második karrier keretében új fajta tudás, szakképzést adhatunk az idősebb embereknek. A legfejlettebb országok tapasztalatai szerint a legtöbb ilyen állás az egészségügyi és házi gondozásban, illetve az információs technológia terén létesül.

Egyáltalán nem ellentmondás, ha mind a fiatal, mind az idősebb munkavállalókat támogatjuk a munkaerőpiacon. Az utóbbi évtizedek tapasztalata egyértelműen azt mutatja, hogy azokban a tagállamokban, ahol magas az idősebb emberek foglalkoztatottsága, ott a fiatalok foglalkoztatottsága is magasabb az uniós átlagnál. Egyértelműen bebizonyítható, hogy az idősebb emberek hosszabb ideig történő foglalkoztatása nem a fiataloktól veszi el az állásokat. Ellenkezőleg, az idősebb emberek hosszabb ideig történő foglalkoztatása élénkíti a gazdaságot, és ez fellendíti a gazdasági növekedést az adott országban.

Az idősebb 55 és 64 közti európaiak 46%-a dolgozik aktívan. Magyarországon ez az arány lényegesen alacsonyabb, 34%, ami azt jelenti, hogy ezen a téren még van mit javítani. A nyugdíjkorhatár 65 esztendőre emelése ezért szükséges lépés

volt. Természetesen a megfelelő egészségügyi és munkavédelmi intézkedéseket is meg kell hozni ahhoz, hogy az idősebb emberek méltó körülmények között dolgozhassanak. A Bizottság ezen a téren új kezdeményezéssel fog előállni.

Érdemes kiemelni, hogy nem a foglalkoztatás, a munka az egyetlen aktivitási forma, amelyet támogatnunk kell. Az 55 éven felüli emberek közül sokan önkéntes szervezeteknél tevékenykednek, illetve nem hivatalos formában barátok és rokonok számára nyújtanak segítséget. Ez jelenthet érzelmi vagy pénzügyi segítségnyújtást, a házimunkában való segítséget, a bevásárlás elvégzését valaki helyett, gyermekgondozást vagy otthoni gyermekfelügyeletet. Támogatnunk kell az idősebb embereket abban, hogy szervezett formában más idős embereket gondozzanak.

Hölgyeim és Uraim!

Az idősödés kihívásai érdekes kérdéseket vetnek fel azzal kapcsolatban, hogyan vélekednek az emberek az öregedésről, és miként tekintenek a társadalom idősebb tagjaira és a nemzedékek közötti szolidaritásra. Az európai év egyik fontos

célja a szemléletváltás, és egy pozitívabb hozzáállás kialakítása az idősödés kihívásainak kezelésére. Közvetlenül az európai év kezdete előtt Eurobarometer-felmérést rendeltünk arról, hogyan tekintenek az Unióban az idősebb emberekre, az idősödésre és a nemzedékek közötti kapcsolatokra.

Összességében az uniós polgárok többsége – 61 %-uk – úgy érzi, hogy az 55 éven felüli embereket pozitívan ítélik meg. Sajnos a Közép-Európai országokban valamivel negatívabb az idősek megítélése. Magyarországon – s ezzel szembe kell néznünk – a válaszadók 78%-a nem ért egyet a nyugdíjkorhatár emelésével. Ugyanakkor a magyarok hatvan százaléka is egyetértene azzal, hogy az idősebb emberek a nyugdíjkorhatár után is tovább dolgozzanak rész- vagy rugalmas munkaidőben.

El kell mondanom, hogy uniós szinten is csak minden harmadik európai nyilatkozott úgy, hogy szeretne tovább dolgozni, miután elérte a nyugdíjjogosultsági kort. Mindez azt mutatja, hogy az európaiak többsége nem akarja, hogy kötelezően tovább kelljen dolgozniuk, de a megfelelő

feltételek mellett szívesen maradnának tovább a munkaerőpiacon. Tehát egyszerre van szükség szemléletváltásra és rugalmasabb munkafeltételek kialakítására.

Következtetések

Engedjék meg, hogy ismét hangsúlyozzam: az európai év csak akkor lehet sikeres, ha a kormányzati és önkormányzati intézmények, az üzleti élet, a szociális partnerek és a nyilvánosság is kész részt venni benne.

Az Európai Bizottság azt reméli, hogy az európai év eléri a célját, és 2012-ben valamennyi szereplő olyan konkrét tevékenységek és célok mellett kötelezi el magát, amelyek révén az idősebb emberek lehetőségei kézzelfoghatóan javulnak, s ennek már idén pozitív eredményei lesznek.

A Bizottság kialakította az európai év weboldalát, hogy egy helyen lehessen bemutatni mindazon kötelezettségvállalásokat, amelyeket az európai év égisze alatt Unió-szerte minden szinten meghoztak. Szép a magyar nyelvű

honlap, és a hivatalos oldalon túl is számos érdekes anyag megtalálható a neten magyarul.

Sokféle kötelezettségvállalás létezik, és mindegyik számít, mindegyik hozzájárul a közös sikerhez. Létezik olyan, amelyben politikai döntéshozók jogszabályokat, vagy átfogó cselekvési programokat hajtanak végre. Létezik olyan, amelyben vállalatok, cégek a munkahelyi létesítmények javítását, vagy a kedvezőbb munkaidő bevezetését vállalják. Számtalan lehetőség létezik, hiszen rengeteg dolgon kell még változtatnunk!

Gondolkozzunk el együtt azon, hogyan tudnánk mindannyian a magunk munkakörében sikerre vinni ezt az európai évet.

Őszintén hiszek ebben az európai évben, de azzal is tisztában vagyok, hogy sokat kell még változtatunk azon, hogy minden európai polgár érdemben részt vehessen a cselekvésben, a jövő formálásában.

Sikeres konferenciát kívánok, és egy nagyszerű európai évet!